

**М.М. ІЛЬЧУК, доктор економічних наук, професор,
член-кореспондент НААН
М.І. ДМИТРУК**

Розвиток виробництва винограду в Україні

Мета статті - обґрунтувати основні напрями розвитку виробництва винограду в Україні.

Методика дослідження. У процесі дослідження використано монографічний метод пізнання для проведення оцінки розвитку виробництва винограду сільськогосподарськими підприємствами України на сучасному етапі; методи синтезу та аналізу для розгляду характерних особливостей та тенденцій на ринку винограду; економіко-математичного моделювання та прогнозування - для визначення показників розвитку виробництва винограду на перспективу.

Результати дослідження. Обґрунтовано теоретико-методичні засади й визначено особливості формування пропозиції на ринку винограду сільськогосподарськими підприємствами України. Проаналізовано основні чинники формування пропозиції та визначено закономірності між ними. Встановлено залежність між формуванням пропозиції та економічними результатами діяльності виноградарських підприємств. Запропоновано основні напрями формування пропозиції винограду в Україні. Визначено перспективи імпортозаміщення на ринку винограду. Проведено розрахунки щодо інвестиційного забезпечення напрямів розвитку виробництва винограду.

Елементи наукової новизни. Набули подальшого розвитку теоретичні положення щодо визначення основних умов та напрямів розвитку виробництва винограду в Україні, обґрунтовано їх актуальність та спрямованість. Визначено результати від їх забезпечення та запровадження у практику виробників винограду. Обґрунтовано обсяги потрібних інвестицій для ефективного розвитку виробництва винограду.

Практична значущість. Розглянуті теоретико-методичні положення становлять методологічну базу для забезпечення стабільного формування пропозиції на ринку винограду сільськогосподарськими підприємствами та ефективної їх діяльності. Табл.: 3. Рис.: 2. Бібліогр.: 12.

Ключові слова: виноград; виробництво; розвиток; попит; напрями; сільськогосподарські підприємства.

Ільчук Микола Максимович - доктор економічних наук, професор, член-кореспондент НААН, завідувач кафедри підприємництва та організації агробізнесу, Національний університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ, вул. Героїв Оборони, 15)

E-mail: organizing_chair@nubip.edu.ua

Дмитрук Микола Ілліч - старший викладач кафедри підприємництва та організації агробізнесу, Національний університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ, вул. Героїв Оборони, 15)

E-mail: organizing_chair@nubip.edu.ua

Постановка проблеми. У сфері агропромислового виробництва чільне місце посідає виноградарство, основна продукція якого використовується переважно за двома напрямками. Перший представлений свіжим столовим виноградом, що використовується для споживання населенням, другий - виноградом технічних сортів, що слугує сировиною для виноробних підприємств. Тобто від розвитку виробництва винограду залежить рівень задоволення потреб споживачів у такій продукції та підприємств з виробництва винопродукції.

Виробництво винограду в Україні останніми роками характеризується екстенсивними ознаками. Тобто обсяг виробництва значною мірою залежить від площі плодonoсних насаджень і лише деякою від інших

факторів. При цьому навіть зростання рівня рентабельності не виявляє стимулювального впливу. Пояснити це можна тим, що у галузі зміни відбуваються дуже повільно. По-перше, закладка нових насаджень потребує значних капіталовкладень, по-друге, термін окупності вкладень достатньо тривалий, по-третє, перший більш-менш нормальний урожай можна отримати лише на 3-4-й рік після закладки винограднику. Все це стримує розвиток виробництва винограду, незважаючи на його високу економічну ефективність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Забезпечення розвитку виробництва винограду розглядається багатьма вітчизняними науковцями. При цьому особлива увага приділяється підвищенню економічної ефективності діяльності товаровиробників, інвестиційному забезпеченню їх розвитку, зростанню конкурентоспроможності вітчиз-

няних виноградарських підприємств. Серед дослідників цих питань слід виокремити таких, як О.М. Гаркуша [1], М.М. Ільчук [3, 5], О.Ю. Єрмаков [2], Ю.О. Лупенко [4] та ін. Тобто питання забезпечення умов та основних напрямів розвитку виробництва винограду широко досліджуються вченими-аграрниками. Разом із тим ця проблематика і нині залишається нагальною й актуальною, потребує наукових рекомендацій щодо забезпечення ефективного розвитку виробництва винограду та обґрунтуванню основних його напрямів.

Мета статті – обґрунтувати основні напрями розвитку виробництва винограду в Україні.

Виклад основних результатів дослідження. Сучасний розвиток виробництва винограду характеризується низкою нестабільних явищ. Хоча при цьому відіграє важливу роль у сфері агробізнесу, особливо для південних регіонів України. Виноград вирощують у багатьох областях України, але саме на півдні склалися найбільш сприятливі природно-кліматичні умови для його вирощування.

Лише при забезпеченні та збалансованому поєднанні необхідних умов і факторів можна досягти високої ефективності та конкурентоспроможності вітчизняної виноградарської галузі.

У 2016 р. площа виноградників у плодоносному віці в Україні становила 42,7 тис. га, що на 1,1 тис. га менше, ніж у 2010 р. Рівень виробництва винограду у 2016 р. порівняно з 2010 р. зріс на 27,7% – до 377,8 тис. т. Хоча протягом 2013-2016 рр. відбулося його зменшення від 480,2 до 377,8 тис. т. Тобто простежуються певні ознаки екстенсивного розвитку виробництва винограду. Із збільшенням площ виноградників зростає обсяг виробництва, і навпаки. Навіть рівень рентабельності не повною мірою виявляв чітке стимулююче значення у згаданій сфері.

На нашу думку, це можна пояснити залежністю розвитку виноградарства від системи умов, які повинні бути забезпечені для цього. Загалом умовно їх можна розділити на дві основні групи: організаційні та економічні (рис. 1).

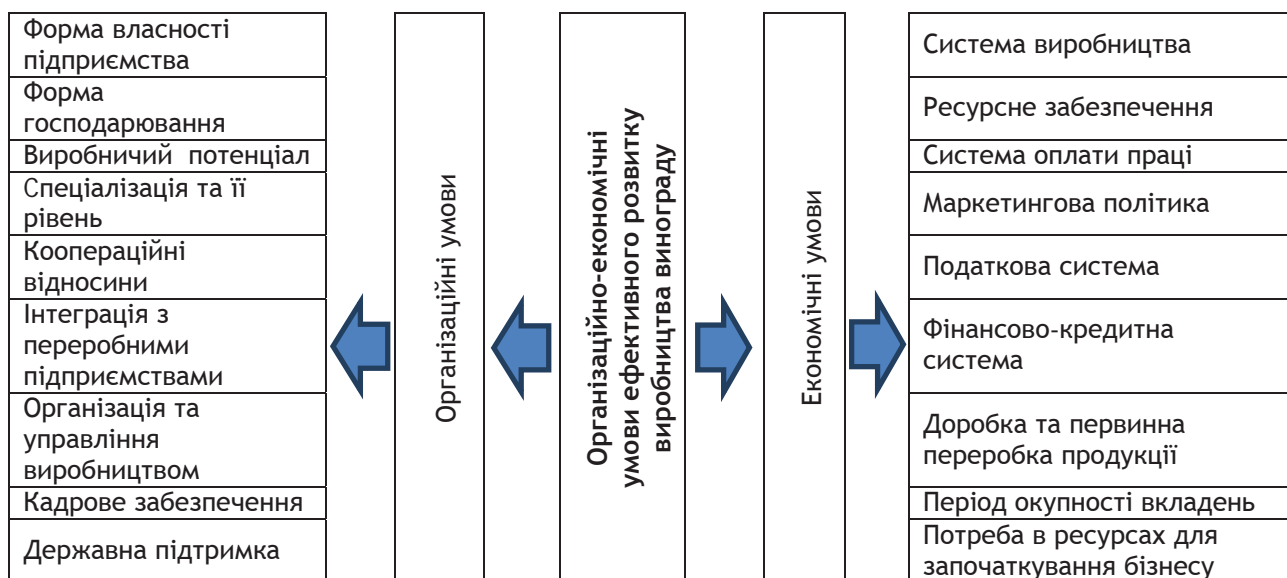


Рис. 1. Організаційно-економічні умови розвитку ефективного виробництва винограду

Джерело: Систематизовано авторами.

У сучасних умовах розвитку національної економіки розвиток виробництва агропромислової продукції базується на формуванні та задоволенні попиту, який формується за двома основними напрямками. Внутрішній попит значною мірою залежить від купівельної спроможності населення та здатності задовольнити свої потреби у продукції. Зовнішній – від конкурентоспроможності вітчизняної виноградарської продукції, яка забезпечується належним рівнем якості та безпечності, а також рівнем цін реалізації.

Одним із напрямів розвитку виноградарства є задоволення попиту на вітчизняному ринку. Формування попиту залежить від двох основних факторів: ємність ринку та купівельна спроможність населення. За науково обґрунтованими нормами річний обсяг

споживання винограду становить близько 8 кг/люд. З урахуванням того, що у 2017 р. чисельність населення в Україні була на рівні 44,83 млн осіб, ємність вітчизняного ринку винограду становила 358 тис. т, що зіставно з валовим обсягом виробництва усього винограду в Україні в усіх категоріях господарств. Зважаючи на те, що за офіційними статистичними даними українці в середньому споживають цієї продукції лише 0,5 кг/рік, потенціал росту досягає орієнтовно 336 тис. т. Це без урахування технічного винограду на переробку. За середньої врожайності в Україні протягом останніх років 75 ц/га, для цього необхідно додатково залучити 44,8 тис. га або збільшити площі плодоносних насаджень винограду майже вдвічі.

Звідси, для ринку винограду притаманний значний потенціал росту. Вітчизняні товаровиробники мають стимул для нарощування обсягів виробництва винограду. Адже ринок не насичений і наявний значний потенціал для збільшення обсягу пропозиції. Разом із тим для нарощування рівня виробництва необхідно враховувати купівельну спромож-

ність населення - чи будуть споживачі витрачати кошти на таку продукцію. Тобто для більш ґрунтовного дослідження згаданого питання необхідно враховувати еластичність за рівнем доходів населення.

При цьому особливу увагу слід приділяти можливостям імпортозаміщення, оскільки обсяг імпорту характеризує реальний обсяг попиту, який споживачі задовольняють уже зараз. Адже закупівля винограду за кордоном свідчить, що українські споживачі здатні витратити на це власні кошти.

У 2017 р. Україна в цілому імпортувала близько 47 тис. т винограду на майже 34,4 млн дол. США (табл. 1). Основними імпортерами були Туреччина, Іран та Індія. Так, з Туреччини переважно завозили свіжий столовий виноград, тоді як сушений - з Ірану. Загалом на Туреччину припадало 80,1% усього закупленого свіжого винограду. І хоча його вартість була порівняно вищою, ніж у Молдові, українські споживачі віддавали перевагу саме турецькому. Конкурентоспроможність останнього виявилася вищою за рахунок його вищої якості.

1. Структура імпорту винограду в Україні у 2017 р.

Показник	Кількість, кг	Вартість, тис. дол. США	Ціна, дол. США/т
Виноград свіжий та сушений			
Усього	47039765	34359	730
<i>У тому числі:</i>			
Туреччина	28296200	17602	622
Іран	8766276	7719	881
Індія	2337180	2550	1091
Виноград свіжий столовий			
Усього	32765450	20864	637
<i>У тому числі:</i>			
Туреччина	27745731	16703	602
Молдова	2985308	1355	454
Виноград сушений			
Усього	14274036	13494	945
<i>У тому числі:</i>			
Іран	8750242	7706	881
Індія	2168500	2391	1103
Узбекистан	2651153	2129	803

Джерело: За даними Державної служби статистики України.

Значний обсяг імпорту винограду та продукції з нього вказує на існування незадоволеного попиту на внутрішньому ринку. Україна імпортувала майже 32,8 тис. т свіжого винограду і 14,3 тис. т сушеного. Стимулю-

вання розвитку вітчизняного виноградарства лише для зменшення залежності від поставок з інших країн свіжого винограду дозволить розширити площі виноградних насаджень орієнтовно на 4,4 тис. га за середньої

врожайності 75 ц/га. А з урахуванням сушеного винограду збільшення площ виноградних насаджень може додатково досягти 7,6 тис. га. Тобто імпортозаміщення лише столового винограду здатне створити передумови для збільшення площ винограду на майже 12 тис. га.

Зважаючи на наведене вище, можна стверджувати, що імпортозаміщення виступає одним із важливих напрямів розвитку виноградарства. Оскільки той обсяг винограду, що завозиться з інших країн, вже покривається реальними інвестиціями населення. Разом із тим збільшення площ винограду доцільне та обґрунтоване насамперед для підприємств південних областей України (Миколаївська, Херсонська та Одеська), адже тут можливе залучення земельних масивів різних форм власності та користування. В Закарпатській області розширювати площі виноградників проблематично через обмеженість землі. Крім того, забезпечення розширення площ рекомендовано проводити на базі існуючих виноградарських підприємств. У них вже наявна відповідна інфраструктура, необхідна техніка, кваліфіковані фахівці, досвід господарювання, що дозволить зменшити обсяг капітальних інвестицій для проведення запланованих заходів.

Інший напрям розвитку виноградарства в Україні - це підвищення якості продукції та забезпечення її безпечності. Вітчизняний виноград має низьку конкурентоспроможність на світовому ринку, де однією з причин виступає його якість.

Підтвердженням цього може бути дослідження експорту українського винограду. Так, у 2017 р. з України було експортовано 104,5 тис. т винограду на 105,3 тис. дол. США (табл. 2). Основними країнами-експортерами були Білорусь, Молдова та Нідерланди. Серед них на Білорусь припадало 86,4% усього реалізованого свіжого столового винограду. Тобто основним покупцем свіжого вітчизняного винограду стала саме ця країна. Інші гравці ринку не виявляють зацікавленості до його закупівлі в Україні.

Необхідні тенденції простежуються на ринку сушеного винограду. У загальній структурі його експорту 69,6% становить Молдова. Хоча тут слід відзначити зростання зацікавленості інших покупців. Так, у 2017 р. 16,8% виручки від експорту сушеного винограду припадало на Нідерланди. Звідси, на міжнародному ринку зростає інтерес до такої української продукції. Проте основною причиною тут швидше за все є ціна, що пропонується.

2. Структура експорту винограду з України у 2017 р.

Показник	Кількість, кг	Вартість, тис. дол. США	Ціна, дол. США/т
Виноград свіжий та сушений			
Усього	104557,0	105,3	1006,7
<i>У тому числі:</i>			
Білорусь	79865,0	43,1	539,6
Молдова	15114,0	38,5	2544,6
Нідерланди	4875,0	9,3	1911,9
Виноград свіжий столовий			
Усього	81890,0	49,9	609,8
<i>У тому числі:</i>			
Білорусь	79865,0	43,1	539,6
Виноград сушений			
Усього	22668,00	55,3	2440,60
<i>У тому числі:</i>			
Молдова	15114,0	38,5	2544,57
Нідерланди	4871,0	9,3	1910,45

Джерело: За даними Державної служби статистики України.

Як наголошують О.Ю. Єрмаков та В.В. Удахін, «в ринкових умовах господарювання виноградарським підприємствам України для забезпечення економічної ефективності галузі необхідно постійно здійснювати заходи щодо інтенсифікації виробництва винограду» [2, с. 37].

Зростання конкурентоспроможності вітчизняної продукції виноградарської галузі потребує підвищення її якості, що можна досягти за рахунок удосконалення системи виробництва та інтенсифікації. За О.М. Гаркушею, формування ефективного виноградарсько-виноробного підкомплексу АПК Ук-

раїни значною мірою залежить від розвитку саме сировинної бази, яка представлена сільськогосподарськими підприємствами та господарствами населення [1].

За даними дослідників, якість продукції у виноробстві на 70-80% залежить від сировини, тобто винограду, який поставляють виноградарські підприємства. При цьому значну увагу необхідно приділяти не конвенційному землеробству, а сучасному інноваційному. Останнім часом набувають поширення технології із застосуванням різноманітних мікро-, макро- та нанопрепаратів. Вони також доводять свою ефективність за рахунок підвищення коефіцієнта корисної дії, покращуючи при цьому кінцевий результат за мінімізації витрат.

Важливим напрямом забезпечення ефективного розвитку виробництва продукції виноградарства є його екологізація. Використання мінеральних та синтетичних добрив хоча й забезпечує певний тимчасовий ефект, але в перспективі це призводить до ряду негативних наслідків: зменшення вмісту гумусу у ґрунті, залишки хімічних речовин, забруднення ґрунтових вод, зниження якісних показників продукції, що виробляється і т.д. Основними причинами цього можуть бути неякісні добрива та засоби захисту рослин, що застосовуються, несвоєчасне та нераціональне їх використання, перевищення норм та порушення технології внесення, недосвідченість агрономічної служби, людський фактор.

Тому заслуговує на більшу увагу поглиблення застосування біологічних, екологічних та органічних технологій, які мінімізують хімічне навантаження на рослину та навколишнє середовище. З іншого боку, продукція, вирощена за таких технологій, користується більшим попитом на ринку, реалізується за вищими цінами, що сприяє зростанню економічної ефективності виробництва винограду.

Забезпечення умов та напрямів розвитку виробництва винограду потребує визначення джерел фінансування. При цьому слід відзначити активну державну позицію. Так, згідно з програмою державної підтримки розвитку садівництва та виноградарства за рахунок Державного бюджету України може бути відшкодована вартість садивного матеріалу (до 80%) та крапельного зрошення.

У процесі дослідження було проведено розрахунки потреби інвестицій на закладку

винограднику. Узагальнюючи отримані результати можна стверджувати, що на закладку 1 га винограднику необхідно близько 250 тис. грн, з них близько 80-90 тис. грн припадає на саджанці і 40-45 тис. грн на крапельне зрошення.

З урахуванням основних положень програми державної підтримки розвитку садівництва та виноградарства, постанови Кабінету Міністрів України №587 від 15 липня 2005 р. «Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для розвитку виноградарства, садівництва і хмелярства» [8] та наказу Міністерства аграрної політики та продовольства України від 20.03.2018 №151 «Про затвердження нормативів, у межах яких проводиться компенсація у виноградарстві, садівництві і хмелярстві, форм звітності та переліку обладнання, механізмів і техніки» [7] відшкодування вартості садивного матеріалу у розмірі 22 грн за саджанець винограду.

За розробленими спеціалістами методами оцінки ефективності підприємницької діяльності, складання різноманітних видів планів [3, 5] та типовими технологічними картами закладки виноградних насаджень на 1 га винограднику необхідно близько 3 тис. саджанців. Тобто за рахунок державної підтримки з Державного бюджету України може бути відшкодовано 60-70 тис. грн, що становитиме до 30% вартості закладки нових насаджень. З урахуванням інвестицій на крапельне зрошення державна допомога досягне 50% вартості закладки винограднику.

Це може суттєво вплинути на розвиток виробництва винограду в Україні. Така державна підтримка стимулюватиме закладку нових насаджень, що дозволить підвищити обсяг валового виробництва у перспективі (рис. 2).

Імпортозаміщення на ринку винограду та удосконалення системи виробництва дозволить покращити ситуацію у галузі виноградарства. Значна ємність ринку та рівень його насичення вказують на те, що подальше зростання виробництва може бути забезпечене товаровиробниками, а попит повністю поглине додатковий обсяг пропозиції.

Виконання запланованих заходів потребує значних інвестицій, частина яких може бути забезпечена за рахунок державної програми підтримки розвитку садівництва та виноградарства (табл. 3).



Рис. 2. Розвиток виробництва винограду в сільськогосподарських підприємствах України на перспективу

Джерело: Розраховано авторами з використанням даних Державної служби статистики України.

Перспективи розвитку розраховувалися двома етапами: на період до 2025 р. та з 2025-го по 2030 р. На першому етапі передбачається забезпечення імпортозаміщення як важливого напрямку фактора розвитку. Для цього необхідно додатково закласти

12 тис. га виноградників у південних областях України. Надалі планується збільшення виробництва винограду для підвищення рівня завантаження виробничих потужностей переробних підприємств на 10% до 2030 р.

3. Інвестиційне забезпечення розвитку виробництва винограду в сільськогосподарських підприємствах

Показник	До 2025 р.		До 2030 р.	
	південні області України	у тому числі Херсонська область	південні області України	у тому числі Херсонська область
Кількість підприємств, од.	97	11	97	11
Площа закладки нових насаджень, тис. га	13,7	1,8	15,9	2,1
у середньому на одне підприємство, га	141,2	163,6	163,9	190,9
Приріст зростання виробництва, тис. т	190,0	24,7	225,0	29,3
у середньому на одне підприємство	2,0	2,2	2,3	2,7
Потреба в інвестиціях, млн грн	3425,0	445,3	3975,0	516,8
у середньому на одне підприємство	35,3	40,5	41,0	47,0

Із них:				
за рахунок державної програми підтримки садівництва та виноградарства	959,0	124,7	1113,0	144,7
у середньому на одне підприємство	9,9	11,3	11,5	13,2
Окупність інвестиційного проекту, років*	8	7	8	7

* Термін окупності розраховувався виходячи з незмінних обсягів інвестицій на 1 га винограднику та без врахування інфляції.

Джерело: Розраховано авторами.

Отже, для виноградарської галузі України притаманний значний потенціал розвитку. Останній повною мірою може бути забезпечений товаровиробниками, що мають всі необхідні умови для цього. Окрім задоволення потреб споживачів це позитивно вплине на економічну ефективність сільськогосподарських підприємств, що спеціалізуються на вирощуванні винограду, соціальну ситуацію через залучення додаткових найманих працівників та обсяги податкових відрахувань до бюджетів різних рівнів.

Висновки. Ситуація у виноградарській галузі характеризується нестабільними явищами. З одного боку, потенціал росту значний, тоді як з іншого – обсяг виробництва зменшується, конкурентоспроможність готової продукції низька. Важливими напрямками розвитку виробництва винограду виступають імпортозаміщення, удосконалення технологій виробництва, підвищення якості та безпечності продукції вітчизняних виробників винограду.

Забезпечення проведення запланованих заходів дозволить збільшити площі виноградників до 2025 р. на 13,7 тис. га та обсяг виробництва на 190 тис. т. Для цього необхідно залучити близько 3,4 млрд грн, із них

959 млн грн за рахунок державної програми підтримки садівництва та виноградарства. З урахуванням частки Херсонської області у загальнодержавній структурі виноградарства України можна стверджувати, що в регіоні до 2025 р. буде закладено 1,8 тис. га, що забезпечить приріст виробництва на 24,7 тис. т. Для цього необхідно залучити 445,3 млн грн, у том числі 124,7 млн грн за рахунок державної програми підтримки садівництва та виноградарства. Термін окупності інвестицій становитиме 8 років по Україні та 7 років у Херсонській області за рахунок вигіднішої ситуації у виробництві винограду в області, ніж у середньому по Україні.

Із розрахунку на одне підприємство по Україні до 2025 р. закладка нових виноградників досягне 141,2 га, а виробництво зросте на 2,0 тис. га. По Херсонській області це буде 163,6 га та 2,2 тис. т винограду відповідно.

Крім того, розвиток виробництва винограду матиме синергійний ефект. Адже для забезпечення виробництва постане необхідність додатково залучати працівників. Це дозволить підвищити доходи людей у сільській місцевості, знизити рівень безробіття та забезпечить додаткові податкові відрахування з доходів підприємств і працівників.

Список бібліографічних посилань

1. Гаркуша О. М. Формування ефективного виноградарсько-виноробного підкомплексу АПК України. Миколаїв : МДАА, 2001. 281 с.
2. Єрмаков О. Ю., Удахін В. В. Інтенсифікація виробництва винограду на інноваційній основі. *Агросвіт*. 2009. № 8. С. 37-40.
3. Ільчук М. М., Коновал І. А., Ус С. І. Методичні підходи до оцінки ефективності підприємницької діяльності аграрної сфери. *Економіка АПК*. 2017. № 5 (271). С. 51-58.
4. Лупенко Ю. О. Сучасні тенденції розвитку ринку продукції виноградарства в Україні. *Виноградарство і виноробство : міжвідомчий тематичний науковий збірник*. Одеса, 2015. Вип. 52. С. 119-122.
5. Підприємницька діяльність та її оптимізація у виробничих структурах агробізнесу : монографія / Ільчук М. М., Барановська О. Д., Ус С. І., Дмитрук М. І. Київ : НУБіП України, 2018. 400 с.

References

1. Harkusha, O.M. (2001). *Formuvannya efektyvnogo vynogradarsko-vynorobnogo pidkompleksy APK Ukrainy [Formation of the effective grape-growing and wine-production subcomplex of the agroindustrial complex of Ukraine]*. Mykolaiv: MDAA [In Ukrainian].
2. Yermakov, O.Yu. & Udakhin, V.V. (2009). *Intensyfikatsiya vyrobnytstva vynogradu na innovatsiyniy osnovi [Intensification of the grape production on an innovative basis]*. *Agrosvit*, 8, pp. 37-40 [In Ukrainian].
3. Ilchuk, M.M., Konoval, I.A., & Us, S.I. (2017). *Metodychni pidhody do otsinky efektyvnosti pidpryyemnytskoi diyalnosti agrarnoi sfery [Methodical approaches to assessing efficiency of entrepreneurship in the agrarian sector]*. *Ekonomika APK*, 5, pp. 51-58 [In Ukrainian].

6. Площі, валові збори та урожайність сільськогосподарських культур, плодів, ягід та винограду у 2012-2016 рр. Статистичний бюлетень. Київ : Державна служба статистики України, 2017 р. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

7. Про затвердження нормативів, у межах яких проводиться компенсація у виноградарстві, садівництві і хмелярстві, форм звітності та переліку обладнання, механізмів і техніки : Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 20.03.2018 р. № 151. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0373-18#>.

8. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для розвитку виноградарства, садівництва і хмелярства : Постанова Кабінету Міністрів України № 587 від 15 липня 2005 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/587-2005-%D0%BF>.

9. Рослинництво України - 2016. Статистичний бюлетень. Київ : Державна служба статистики України, 2017. 167 с.

10. Food and Agricultural Organization of the United Nations. URL : <http://www.fao.org/home/en/>.

11. Report linker. URL : https://www.reportlinker.com/market-report/Agricultural-Products/2942/Grape?utm_source=adwords1&utm_medium=cpc&utm_campaign=Food&utm_adgroup=Grape_Market_Reports&gclid=CjwKCAiA1ZDiBRAXEiwAlWYnNC5CPG96drhpaal82Ha2N717fJtA-gPk5IIL8gv7fF4tZtPpj_pvbBbRoCqsEQAvD_BwE.

12. State of the vitiviniculture world market. URL : <http://www.oiv.int/public/medias/5958/oiv-state-of-the-vitiviniculture-world-market-april-2018.pdf>.

4. Lupenko, Yu.O. (2015). Suchasni tendentsii rozvytku rynku produktivnyy vynogradarstva v Ukraini [Modern trends in the wine production market in Ukraine]. *Vynogradarstvo i vyrobobstvo: mizhvidomchy tematychnyy naukovyy zbirnyk*, 52, pp. 119-122 [In Ukrainian].

5. Ilchuk, M.M., Baranovska, O.D., Us, S.I., & Dmytruk, M.I. (2018). *Pidpryyemnytska diialnist ta ii optymizatsiya u vyrobnychyh strukturah agrobiznesu : monografiya [Entrepreneurship and its optimization in the production structures of agribusiness: monograph]*. Kyiv: NUBIP [In Ukrainian].

6. Ploshchi, valovi zbory ta urozhaynist silskohospodarskykh kultur, yahid ta vynuogradu u 2012-2016 rotsi: statystychnyy byuleten [Plots, gross volumes and yield of crops, fruits, berries and grapes in 2012-2016: statistical bulletin]. (2017). Kyiv: Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [In Ukrainian].

7. Pro zatverdzhennya normatyviv u mezhakh yakykh provodytsya kompensatsiya u vynuogradarstvi, sadivnytstvi i khmelyarstvi, form zvitnosti ta pereliku obladnannya, mekhanizmi i tekhniki: Nakaz Ministerstva ahraryoi polityky ta prodovolstva Ukrayiny vid 20.03.2018 № 151 [On approval of norms, within which compensations are made in viticulture, horticulture and hops, forms of reporting and inventory of equipment, machinery and equipment: Order of the Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine dated 20.03.2018, No. 151]. *Baza danykh "VR Ukrainy"*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0373-18#> [In Ukrainian].

8. Pro zatverdzhennya Poryadku vykorystannya koshtiv, peredbachenykh u derzhavnomu byudzheti dlya rozvytku vynuogradarstva, sadivnytstva i khmelyarstva: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 15 lypnya 2005 r. №587 [On approval of the Procedure for using funds envisaged in the state budget for development of viticulture, horticulture and humiculture: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated 15.07.2005, No. 577]. *Baza danykh "VR Ukrainy"*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/587-2005-%D0%BF> [In Ukrainian].

9. *Roslynystvo Ukrainy - 2016: statystychnyy byuleten [Crop production of Ukraine: statistical bulletin]*. (2017). Kyiv: Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [In Ukrainian].

10. Food and agricultural organization of the United Nations. Retrieved from: <http://www.fao.org/home/en> [In English].

11. Report linker. (n.d.). Retrieved from: https://www.reportlinker.com/market-report/Agricultural-Products/2942/Grape?utm_source=adwords1&utm_medium=cpc&utm_campaign=Food&utm_adgroup=Grape_Market_Reports&gclid=CjwKCAiA1ZDiBRAXEiwAlWYnNC5CPG96drhpaal82Ha2N717fJtA-gPk5IIL8gv7fF4tZtPpj_pvbBbRoCqsEQAvD_BwE [In English].

12. State of the vitiviniculture world market. (2018). Retrieved from: <http://www.oiv.int/public/medias/5958/oiv-state-of-the-vitiviniculture-world-market-april-2018.pdf> [In English].

Ilchuk M.M., Dmytruk M.I. Development of grape production in Ukraine

The purpose of the article is to substantiate main directions of the grape production development in Ukraine.

Research methods. In the research process the following methods were used: the monographic method of cognition for evaluating development of the grape production in agricultural enterprises of Ukraine; synthesis and analysis for determining specific features and trends in the grape market; economic-mathematical modelling and forecasting for determining indicators of the grape production development in the future.

Research results. There were substantiated theoretical and methodological principles for supply formation in the grape market by agricultural enterprises of Ukraine, and its peculiarities were determined. The main factors of supply formation were analysed and regularities between them were determined. Dependence between supply formation and economic results of the wine-growing enterprises' activity was established. The main directions of grape supply formation in Ukraine were offered. Prospects for import substitution in the grape market were defined. Calculations on investment support for the grape production development were carried out.

Elements of scientific novelty. Theoretical positions concerning a definition of basic conditions and directions of the grape development in Ukraine were justified, and their validity and orientation were substantiated. Results of their provision and implementation in practice of grape producers were determined. Volume of necessary investments for effective development of grape production was substantiated.

Practical significance. Considered theoretical and methodological provisions constitute a methodological basis for ensuring a stable supply formation in the grape market by agricultural enterprises and their efficient activity. Tabl.: 3. Figs.: 2. Refs.: 12.

Keywords: grape; production; development; demand; directions; agricultural enterprises.

Ilchuk Mykola Maksymovych - doctor of economic sciences, professor, corresponding member of NAAS, head of the department of entrepreneurship and agro-business organization, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine (15, Heroiv Oborony st., Kyiv)

E-mail: organizing_chair@nubip.edu.ua

Dmytruk Mykola Illich - senior lecturer of the department of entrepreneurship and agro-business organization, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine (15, Heroiv Oborony st., Kyiv)

E-mail: organizing_chair@nubip.edu.ua

Ильчук Н.М., Дмитрук Н.И. Развитие производства винограда в Украине

Цель статьи - обосновать основные направления развития производства винограда в Украине.

Методика исследования. В процессе исследования использован монографический метод познания для проведения оценки развития производства винограда сельскохозяйственными предприятиями Украины на современном этапе; методы синтеза и анализа для определения характерных особенностей и тенденций на рынке винограда; экономико-математического моделирования и прогнозирования - для определения показателей развития производства винограда на перспективу.

Результаты исследования. Обоснованы теоретико-методические положения и определены особенности формирования предложения на рынке винограда сельскохозяйственными предприятиями Украины. Проанализированы основные факторы формирования предложения и определены закономерности между ними. Установлена зависимость между формированием предложения и экономическими результатами деятельности виноградарских предприятий. Предложены основные направления формирования предложения винограда в Украине. Определены перспективы импортозамещения на рынке винограда. Проведены расчеты инвестиционного обеспечения направлений развития производства винограда.

Элементы научной новизны. Получили дальнейшее развитие теоретические положения по определению основных условий и направлений развития производства винограда в Украине, обоснованы их актуальность и направленность. Определены результаты от их обеспечения и внедрения в практику производителей винограда. Обоснованы объемы необходимых инвестиций для эффективного развития производства винограда.

Практическая значимость. Рассмотренные теоретико-методические положения составляют методологическую базу для обеспечения стабильного формирования предложения на рынке винограда сельскохозяйственными предприятиями и эффективной их деятельности. Табл.: 3. Илл.: 2. Библиогр.: 12.

Ключевые слова: виноград; производство; развитие; спрос; направления; сельскохозяйственные предприятия.

Ильчук Николай Максимович - доктор экономических наук, профессор, член-корреспондент НААН, заведующий кафедрой предпринимательства и организации агробизнеса, Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины (г. Киев, ул. Героев Обороны, 15)

Дмитрук Николай Ильич - старший преподаватель кафедры предпринимательства и организации агробизнеса, Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины (г. Киев, ул. Героев Обороны, 15)

E-mail: organizing_chair@nubip.edu.ua

Стаття надійшла до редакції 16.01.2019 р.

Фахове рецензування: 18.01.2019 р.

Бібліографічний опис для цитування:

Ильчук М. М., Дмитрук М. І. Розвиток виробництва винограду в Україні. *Економіка АПК*. 2019. № 1. С. 18 – 26.

* * *